

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Citation: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i Hauch, Carsten: *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 324. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529612673328.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Kort efter Alexandras Død udbrød Juliopstanden i Paris, og mærkedes, liig et stort Jordskiælv, over hele Europa, ei i noget Land sporedes imidlertid den indre Bevægelse stærkere, end i Polen, hvor Jorden alt længe havde været udhulet, og hvor den derfor rystede saa stærkt, at den frembragte Svimmelhed i Manges Hoveder. De Misfornøiede beklagede kun, at de havde ventet saalænge med Udførelsen af deres store Plan, de besluttede imidlertid, saa snart som muligt, at indhente det Forsømte, og de dristigste blandt dem traadte nu frem med opløftet Hoved, ja undertiden endog med opslaaet Hielmgitter.

325

Den, der mindst tabte sin Fatning ved hiin Leilighed, var den gamle Litowski. »Det er med Ord, at man regierer Verden,« sagde han, »for tohundrede Aar siden var Troen og Bibelen de Misfornøiedes Løsen, nu er det Frihed og Liighed, og om tohundrede Aar igien vil man give Afguden et andet Navn, de Enfoldige ville knæle i Støvet og udgyde deres Blod for den, de Kloge ville være dens Præster, og erhverve Magt under dens Indflydelse, men Verden vil ingen Nytte have deraf, thi saalænge de menneskelige Lidenskaber vedblive, kan den vel vorde anderledes, men sikkert ikke bedre.«

Paa Oberst Czernim virkede derimod Rygtet om Opstanden overordentlig stærkt. Neppe hørte han det, før han kastede sig paa sin Hest og besøgte Adalbert. »Skal det nu bryde løs, min Dreng!« sagde han, »det er godt, jeg er til Mode, ligesom en gammel Stridshingst, der længe har staaet bunden i Stalden, men der nu igien seer Solen og Guds fri Luft, og strækker Ørene mod den skingrende Krigstrompet. Hurra, min Dreng!« blev han ved, »nu gielder det, om vi huske alle de gamle Manoeuvrer og Konster, nu skulle vi trave Nat og Dag over Sletterne, og lytte til Kanonernes Røst, og see Fienden skarpt ind i det Hvide af Øinene; ja Gud være lovet, snart kunne vi knække Halsen paa saa mange Russere, som vi have Lyst til.«

»Nu er det ogsaa Tid, at du vaagner,« sagde han kort efter til Casimir, »har du ikke hørt Gienlyden af den rullende Torden, for hvilken Tyrannerne blegnede?« - »Hvad Diævelen kommer det mig ved?« svarede Casimir. - »Nei, der er dog ingen ret Liighed imellem os,« sagde Czernim, »thi du er en langt bedre Christen, end jeg.« - »Hvorledes det?« - »Det er jo en Christens Pligt at elske sin Fiende, og denne Pligt opfylder du saa samvittighedsfuldt 326 mod den russiske Qvinde, at du glemmer baade dine Venner og dit Land derover.«

»Hvad,« raabte Casimir med Heftighed, »ville I foragte hver Fugl i Skoven, der ikke synger efter Eders Noder? Bilde I Eder ind, at Eders umodne Frugter, der endnu hverken have lædsket eller mættet Nogen, ere skønnere, end Kiærlighedens giennem alle Aarhundreder duftende Rose? Og selv om min Kiærlighed var en Drøm, troe I da, at de Drømme, hvorpaa I spilde Eders Liv, ere bedre, end mine? Ja,« blev han ved, medens hans Heftighed syntes at aftage, »jeg stræber ikke saa høit, som I, jeg jager ei efter Ærens Regnbue, ei efter Lykkens bristende Sæbebobler, jeg begierer ingen Glands, uden den, hendes deilige Øine kaste paa min Vei, og intet andet Ridderbaand, end det, hendes sammenslyngede Arme flette rundt om mit Bryst og min Nakke.« Efter disse Ord ilede han bort, uden at vente Czernims Svar.

Rygterne om den franske og belgiske Opstand, der Slag i Slag fulgte hinanden, virkede ikke blot paa de Fornemmere, men ogsaa paa Almuen, for hvilken de, da et stort Partie stræbte at udbrede dem, aldeles ikke kunde skiules. Uagtet alle Trudsler, samledes derfor de lavere Folkeklasser i store Hobe; Talere traadte frem iblandt dem, og Politiet, der her ikke var saa talrigt, som i Warschau, søgte forgieves at hindre det, ja tilsidt maatte Czernim, Pater Vincent og flere af de Sammensvorne selv tale Folket til Rette, paa det Opstanden ikke skulde udbryde for tidlig og Kræfterne spildes til ingen Nytte for det Hele. Dag kunde de ikke forhindre, at flere Speidere, hvoriblandt ogsaa Iwan, der altfor dristig vovede sig ind i Almuens Forsamlinger, bleve saaledes mishandlede, at de i nogen Tid maatte ligge til Sengs derefter.

327

Herover bleve Starosten og Major Zeltner meget opbragte, og anstillede strenge Undersøgelser over Gierningsmændene, der, efter Zeltners Raad, bleve straffede paa godt Russisk, det vil sige med Pidsken. Denne Fremgangsmaade vakte en saa stor Bevægelse blandt Almuen, at Starosten og Herr von Zeltner nu neppe vovede at vise sig offentlig, uden at ledsages af en Mængde Tienere.

Hvad end mere forbittede Starosten, var, at Michael, efter Sigende, havde været med i hine Folkeopløb; ja en af Tienerne paastod endog, at han havde seet ham i Maanskin staae paa en Høi, og true med Haanden henad Starostens Slot, ogsaa Adalbert mødte ham engang i Skoven, i hvilken han stod med en Øxe i Haanden, han nærmede sig da pludselig, og trykkede et Kys paa Adalberts Haand, hvorpaa han igien forsvandt mellem Træerne.

Hr. von Zeltner paastod, at det var Geistligheden, der især ophidsede Folket. - »Jeg ønsker Fred med de Geistlige,« svarede Starosten, »thi de elske dog Tugt og Orden.« - »I Polen elske de den gamle Forfatning, og ere derfor vore Fiender,« sagde Zeltner, »især gielder dette om den Mand, der kalder sig Pater Vincent, og der har stiftet mere Ulykke her i Egnen, end hundrede af dem, vi have sendt til Siberien.«

»Pater Vincent er en Mand, som det vilde være rigtigst at vinde,« sagde Litowski.

»Han er en Forræder og en Skurk,« svarede Zeltner, »der ikke engang betænker sig paa at bedrage en

høi Beskytterinde, der nu i mange Aar har overvældet ham med Velgierninger; pas derfor vel paa ham, thi naar vi begge ere ham imod, da vil neppe engang hun længere kunne beskytte ham.«

»Jeg vil dog først forsøge en mildere Vei,« sagde Starosten.

328

Virkelig blev ogsaa Pater Vincent, saasomt han igjen besøgte Slottet, kaldet op paa Starostens Værelse.

»Man har,« sagde denne, »talt meget Ondt om Dem, ærværdige Fader! jeg haaber imidlertid, at De vil beskæmme Deres Fiender.« - »Hvad har man da sagt?« - »At De opmuntre Folket til Oprør, har man sagt.« - »Jeg har kun opmuntret det til at uddrive de fremmede Voldsmænd,« svarede Munken.

»Munk!« gienmælede Starosten, »denne Tilstaaelse vilde være tilstrækkelig til at sende enhver Anden derhen, hvor Ingen gierne vil være.«

»Send I mig til de kolde Lande, hvor Isen aldrig optøer, da skal jeg ogsaa der forkynde Eders Tyrannie, og min Tunge skal ei være bunden, fordi Jorden er det.«

»Hvis du vil bruge din Veltalenhed for os, Munk, og ei imod os - thi jeg veed, at Tusinde lytte til din Røst, og at du kan vende deres Villie med din Munds Aande, - hvis du vil bruge din Veltalenhed for os, siger jeg, da skulle vi skienke dig langt større Skatte, end de, du kunde vinde, selv om dine Planer lykkedes.«

»En større Skat, end den, jeg vinder ved at fuldbyrde mit Kald paa Jorden, kan Ingen skienke mig.«

»Vi ville berige dit Kloster, Munk, du skal vorde dine Brødres Velgiører, og de skulle velsigne dit Minde, hvis du blot vil bruge din Tunge til vor Fordeel, ligesaa godt som du hidtil brugte den til vor Skade.«

»Der gives ingen af mine Brødre,« svarede Munken, »der ikke heller vil leve i Fattigdom, end svigte sit Land.«

»Sielden saae jeg en Geistlig, der ikke elskede timeligt Gods,« sagde Starosten, »men jeg veed det vel, der gives stoltere Siæle, der ikke fristes af den blotte Vinding, for disse ere Magt og Ære den eneste Belønning, vel, Munk! ogsaa dem skal du faae, vi love dig Herredømmet i dit Kloster, ja vi love dig en endnu højere Værdighed, naar Tiden kommer, thi selv den romerske Purpurkaabe er tilfals, naar man betaler den; alt dette ville vi skienke dig, hvis du opgiver dine forvovne Planer, og igjen bøier din Nakke for din rette Hersker.«

»Om I førte mig op paa vort høieste Biørg,« svarede Munken, »og viste mig de rige Høie ved Karpathernes Fod, hvor Frugttræerne bugne under deres Fylde, og de store Græsgange, de vidtudstrakte Skove med deres Vildt, de rindende Vande med deres Fiske; ja hvis I end lode mig skue videre ud over Landene ligetil de Steder, hvor Viinbjergene begynde, og hvor de store Floder løbe mod Søndnen, og om I sagde: »Dette skal være din Eiendom, og du skal herske derover, som en Konge, hvis du blot vil falde ned og tilbede os,« da vilde jeg svare, som min høie Mester: »Viger bort fra mig!« thi jeg sælger ikke mit Land for nogen Skat paa Jorden.«

»Nu vel, saa tag din Straf, du haardnakkede Forræder!« sagde Starosten og reiste sig op. - »Det er ikke mig, som har forraadt mit Land,« svarede Munken, men Starosten ringede med en Klokke, hvorpaa fire Mænd traadte ind i Værelset.

»Skal jeg lide, fordi mit undertrykte Folk fandt en Talsmand i mig,« sagde Munken, »da lider jeg, som en Martyr for det Hellige, og gaaer da med i Rækken af hine Sandhedens Vidner, der under Piinsler fandt Vei til Evigheden.«

»Griber ham og fører ham bort!« befalede Starosten, men Munken betragtede de fire Mænd, og de vege tilbage, han gik da rolig hen til dem, og de gjorde Vei for ham, og han gik ud af Værelset.

330

»I Rasende!« sagde Starosten, »hvi staae I, som I vare lænkebundne, efter ham, siger jeg! Nu er han alt i Gaarden, iler derfor ned og griber ham! thi han er jo dog ingen Aal, der kan glide Jer ud af Hænderne.«

»Alle Andre kunne vi gribe og binde,« svarede en af Mændene, »men denne kan det ikke nytte at gribe, thi Lænkerne vilde ikke holde ham, og de himmelske Hærskarer vilde befrie ham inden første Hanegal.«

»Dum Overtro!« sagde Starosten, men Munken skred rolig over Gaarden, og gik alene hjem, og der var Ingen, som standsede ham.